

MUZIEJŲ SKAITMENINIO TURINIO ŽENKLINIMO IR NAUDOJIMO TEISIŲ PRISKYRIMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Muziejų skaitmeninio turinio ženklavimo ir naudojimo teisių priskyrimo tvarkos (toliau – Tvarka) tikslas – nustatyti bendrąsias taisykles muziejų kuriamo, kaupiamo, saugomo ir viešinamo skaitmeninio kultūros paveldo turinio (toliau – SKP turinys) teisinio įvertinimo veikloms, prieš pradėdant jį viešinti internete ar kitomis priemonėmis. Į šias taisykles muziejai turėtų atsižvelgti, siekdami sumažinti teisės aktų pažeidimų riziką. Tvarka padeda įvertinti galiojančius teisinius apribojimus, taikomus SKP turiniui, nustatyti, kokias teises galima suteikti skaitmeninių objektų naudotojams, ir pasirinkti ženklavinimą viešinamam SKP turiniui, kad naudotojai žinotų, kokiomis sąlygomis jie gali šiuo SKP turiniu naudotis.

2. Tvarka skirta Lietuvos nacionaliniams, respublikiniams, savivaldybių, žinybiniais, privatiems muziejams, viešosioms įstaigoms muziejams ir kitiems muziejams.

3. Tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymu¹ (toliau – LR ATGTĮ), Lietuvos Respublikos civilinio kodeksu² ir kitais galiojančiais Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis, remiantis Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos projekto „Kūrybinių bendrijų licencijų taikymas kultūros paveldo objektams“ vykdymo metu (2017 m.) parengta „Suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros paveldo turinio naudojimo teisių priskyrimo bei ženklavimo metodika ir rekomendacijomis“³ (toliau – Ženkl. metodika) ir atsižvelgiant į Europos kultūros paveldo objektų skaitmeninės platformos „Europeana“ (toliau – Europeana) SKP turinio intelektinės nuosavybės teisių pareikščių pasirinkimo gaires⁴.

4. Tvarkoje vartojamos pagrindinės sąvokos yra apibrėžtos LR ATGTĮ ir kituose teisės aktuose bei Ženkl. metodikoje.

II. TEISINIAI APRIBOJIMAI VIEŠINTI KULTŪROS PAVELDO TURINĮ INTERNETE

5. Tam tikrais atvejais, ginant su kultūros paveldo objektais susijusių asmenų interesus, teisinis reglamentavimas riboja galimybes viešinti SKP turinį ir jį naudoti. Dėl šios priežasties, prieš pradėdant kultūros paveldo objektų skaitmeninimo, SKP turinio viešinimo veiklas, muziejams būtina nustatyti ir įvertinti visus SKP turinio sklaidą ir naudojimą ribojančius teisinius aspektus. Dažniausiai muziejų veikloje laisvą SKP turinio viešinimą ar naudojimą varžo šios aplinkybės:

- 5.1. autorių teisės;
- 5.2. gretutinės teisės;
- 5.3. teisė į atvaizdą;
- 5.4. asmens duomenys;
- 5.5. teisė į privatų gyvenimą;
- 5.6. asmens garbė ir orumas;
- 5.7. neleistas turinys ir kiti teisiniai apribojimai.

6. Jeigu muziejaus turimas objektas yra autorinis kūrinys, būtina atsižvelgti į teisės normas, kurios gina autoriaus teises ir suteikia autoriui išimtinę teisę spręsti, ką galima ir ko negalima atlikti su jo kūriniu. Tokiais atvejais, norint atlikti bet kokią veiksmą, įskaitant ir kūrinio padarymą viešai prieinamu elektroniniais ryšio tinklais (paskelbimą internete), yra reikalingas autoriaus sutikimas. Todėl muziejus, dar prieš pradėdamas kultūros paveldo objektus skaitmeninti ir viešinti SKP turinį, turėtų įvertinti, kurie iš turimų į skaitmeninimo ir viešinimo planus norimų įtraukti objektų teisiškai yra laikomi kūriniais, ir išsiaiškinti, ar jiems tebegalioja autoriaus turtinės teisės, kam jos priklauso, kokius sutikimus muziejus turėtų gauti, kad šiuos objektus skaitmenindamas ir viešindamas

informaciją apie juos jis nepažeistų teisės aktų, susijusių su autorių teisėmis. Išsamiau rekomenduojama SKP turinio autorių teisių įvertinimo tvarka aprašoma Tvarkos III skyriuje.

7. Jeigu muziejaus turimas objektas apima kūrinio arba teisiškai kūrinio nelaikomos kūrybos atlikimą (skaitymą, dainavimą, grojimą ir pan.), būtina atsižvelgti į teisės normas, kurios reglamentuoja teises į atlikimą. Šios teisės (gretutinės teisės) egzistuoja greta autoriaus teisių. Tokių teisių turėtojas (atlikėjas, įrašo (fonogramos, vaizdo įrašo) gamintojas), kaip ir autorius, turi teisę spręsti dėl atlikimo panaudojimo. Muziejus turi įvertinti, ar turimi objektai teisiškai laikytini atlikimu ar kitu gretutinių teisių saugomu objektu, ar turinės teisės atlikimui tebegalioja, kam jos priklauso, ar yra tinkamai įformintas sutikimas dėl atlikimo viešinimo internete ir kitomis priemonėmis, jei tokio sutikimo reikia. Išsamiau rekomenduojama SKP turinio gretutinių teisių įvertinimo tvarka aprašoma Tvarkos IV skyriuje.

8. Jeigu muziejaus turimas objektas vaizduoja konkretų asmenį, kurio tapatybę jame įmanoma atpažinti, būtina atsižvelgti į teisės normas, reglamentuojančias teisę į atvaizdą. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.22 straipsnį, norint atgaminti, parduoti, demonstruoti, spausdinti fizinio asmens nuotrauką (jos dalį), portretą ar kitokį atvaizdą, yra reikalingas asmens sutikimas. Po asmens mirties tokį sutikimą gali duoti jo sutuoktinis, tėvai ar vaikai. Asmens sutikimo nereikia, jeigu šie veiksmai yra susiję su visuomenine asmens veikla, jo tarnybine padėtimi, teisėsaugos institucijų reikalavimu arba jeigu fotografuojama viešoje vietoje. Tačiau asmens nuotraukos (jos dalies), padarytos šiais atvejais, negalima demonstruoti, atgaminti ar parduoti, jeigu tai pažemintų asmens garbę, orumą ar dalykinę reputaciją.

9. Rekomendacijos skaitmeninant ir viešinant skaitmenintus ar skaitmenius asmenų atvaizdus:

9.1. nustatyti, ar yra būtinas vaizduojamo asmens sutikimas. Sutikimas naudoti atvaizdą nereikalingas, jei:

- i. asmuo nufotografuotas viešoje vietoje (atvaizdas nėra pagrindinis nuotraukos elementas, fotografijoje figūruoja aplinkiniai vaizdai);
- ii. dėl vaizdavimo būdo ar atvaizdo kokybės konkretaus asmens fotografijoje neįmanoma atpažinti;
- iii. vaizduojamas asmuo, kurio atvaizdas padarytas ir skelbiamas dėl asmens specifinės visuomeninės veiklos, tarnybinės padėties;

9.2. įvertinti teisės į atvaizdą aktualumą – kuo turimas atvaizdas senesnis, tuo mažesnė tikimybė, kad vaizduojamas asmuo bus identifikuotas arba reikš pretenzijas;

9.3. jei atvaizdus muziejui perduoda juose vaizduojami asmenys ar teisės į atvaizdą perėmėjai (vaizduojamo asmens sutuoktinis, tėvai ar vaikai), rekomenduotina nedelsiant pasirašyti pateikiančio asmens sutikimą dėl atvaizdų skaitmeninimo ir panaudojimo;

9.4. pasirašant sutikimą naudoti atvaizdą (rekomenduotina visuomet, susidūrus su atvaizdo panaudojimu), teisiniame dokumente numatyti teisę atvaizdą skaitmeninti, padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internetu) ir kitomis priemonėmis, numatyti galimas panaudojimo sąlygas ir teisę objektą norimais būdais keisti (jei reikia);

9.5. įvertinti kitus galimus teisinius apribojimus: autoriaus teises (išsamiau – Tvarkos III skyrius), gretutines teises (išsamiau – Tvarkos IV skyrius), teisę į privatų gyvenimą (išsamiau – Tvarkos 11 punktą), asmens garbės, orumo ir dalykinės reputacijos gynimą (išsamiau – Tvarkos 12 punktą).

10. Jeigu muziejaus turimame objekte figūruoja asmens duomenys, prieš viešinant tokio objekto skaitmeninę kopiją būtina gauti asmens sutikimą. Asmens duomenys – tai bet kokia informacija, kuria remiantis galima nustatyti asmens tapatybę: vardas, pavardė, pseudonimas, inicialai, parašas, adresas, asmens kodas, telefonas ar koks kitas asmenį identifikuojantis elementas. Apribojimas nėra taikomas, jeigu asmuo jau yra davęs sutikimą tokius duomenis viešinti arba asmuo yra miręs. Pastaruoju atveju asmens giminių sutikimo nereikia.

11. Jeigu muziejaus turimas objektas apima elementus su privačia fizinio asmens informacija (susirašinėjimais, kitokia korespondencija, asmeniniai užrašai ar kita konfidenciali asmens informacija), būtina atsižvelgti į teisės normas, reglamentuojančias asmens teisę į privatų gyvenimą. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.23 straipsnį fizinio asmens privatus gyvenimas yra neliečiamas. Informacija apie asmens privatų gyvenimą gali būti skelbiama tik jo sutikimu. Po

asmens mirties tokį sutikimą gali duoti jo sutuoktinis, tėvai ar vaikai. Todėl prieš viešindamas tokio pobūdžio SKP turinį, muziejus privalo atsižvelgti į asmens teisę į privatų gyvenimą ir nustatyti, ar yra gyvas nors vienas iš asmenų, su kurių privačiu gyvenimu susijusi informacija yra atskleista planuojamame skaitmeninti, viešinti objekte, arba teisę į privatų gyvenimą perėmusių asmenų (sutuoktinis, tėvai ar vaikai). Jeigu teisės į privatų gyvenimą gynimas tebėra aktualus, prieš viešinant tokį SKP turinį būtina gauti visų suinteresuotų asmenų (arba teisės perėmėjų) sutikimus.

12. Prieš viešinant SKP turinį, muziejus turėtų išanalizuoti jo turinį ir įsitikinti, kad skelbiama informacija atitinka tikrovę ir nežemina asmenų garbės ar orumo. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.24 straipsnį asmuo turi teisę reikalauti teismo tvarka paneigti paskleistus duomenis, žeminančius jo garbę ir orumą ir neatitinkančius tikrovės, taip pat atlyginti tokių duomenų paskleidimu jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Po asmens mirties tokią teisę turi jo sutuoktinis, tėvai ir vaikai, jeigu tikrovės neatitinkančių duomenų apie mirusįjį paskleidimas kartu žemina ir jų garbę bei orumą. Preziumuojama, jog paskleisti duomenys neatitinka tikrovės, kol juos paskleidęs asmuo neįrodo priešingai.

13. Viešinamas turinys negali būti pornografinio pobūdžio, skatinti žalingus įpročius, kurstyti karą, nesantaiką ar agresyvaų elgesį.

III. KULTŪROS PAVELDO TURINIO AUTORIŲ TEISIŲ ĮVERTINIMAS

14. Ne visi muziejuose saugomi, į skaitmeninimo planus įtraukiami objektai teisiškai yra pripažįstami autoriniais kūriniais. Pagal LR ATGTĮ 4 straipsnį autorių teisių objektai (autoriniai kūriniai) yra originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kuriuose kokia nors objektyvia forma yra išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas. Autoriniais kūriniais laikomi:

- 14.1. knygos, brošiūros, straipsniai, dienoraščiai ir kiti literatūros kūriniai;
- 14.2. išvestiniai kūriniai, sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais (vertimai laikomi atskirais, išvestiniais, kūriniais);
- 14.3. kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai;
- 14.4. mokslinės paskaitos, studijos, monografijos, išvados, mokslo projektai ir projektinė dokumentacija, kiti mokslo kūriniai (ir rašytiniais, ir žodiniais);
- 14.5. iliustracijos (taip pat ir iliustruoti knygų, muzikos albumų ar vaizdo įrašų viršeliai);
- 14.6. fotografijos;
- 14.7. dainos, vokalinės, instrumentinės muzikos kūriniai ir kiti muzikos kūriniai;
- 14.8. audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, televizijos filmai, televizijos laidos, videofilmai, diafilmai ir kiti kinematografinėmis priemonėmis išreikšti kūriniai), radijo laidos;
- 14.9. skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai;
- 14.10. dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai;
- 14.11. architektūros kūriniai (pastatų ir kitų statinių projektai, brėžiniai, eskizai ir modeliai, taip pat pastatai ir kiti statiniai);
- 14.12. taikomosios dailės kūriniai;
- 14.13. žemėlapiai, planai, sodų ir parkų projektai, eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tikslųjų mokslų sritimis;
- 14.14. kiti kūriniai.

15. Pagal LR ATGTĮ 5 straipsnį autoriniais kūriniais nelaikomi:

- 15.1. folkloro kūriniai (pavyzdžiui, liaudies pasakos, mįslės, patarlės, dainos, šokiai);
- 15.2. teisės aktai, oficialūs administracinio, teisinio ar norminio pobūdžio dokumentai (sprendimai, nuosprendžiai, nuostatai, normos, teritorijų planavimo ir kiti oficialūs dokumentai), taip pat jų oficialūs vertimai;
- 15.3. oficialūs valstybės simboliai ir ženklai (vėliavos, herbai, himnai, piniginiai ženklai ir kiti valstybės simboliai bei ženklai), kurių apsaugą reglamentuoja kiti teisės aktai;
- 15.4. įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius;

15.5. ne žmogaus sukurti objektai (pavyzdžiui, automatiškai kompiuteriu sugeneruoti objektai, gamtiniai objektai, organizmai);

15.6. daiktai, nelaikomi taikomosios dailės kūriniais (pavyzdžiui, archeologiniai radiniai – buities rakandai, apyvokos reikmenys, ginklai, organizmai ar jų fragmentai ir pan.).

16. Autorių teisės į kūrinį yra dvejopos – turtinės teisės (galioja terminuotai, gali būti perduodamos kitiems asmenims) ir asmeninės neturtinės teisės (saugomos neterminuotai, negali būti perduodamos kitiems asmenims). Pagal LR ATGTĮ 14 straipsnį kūrinio autorius turi šias asmenines neturtines teises:

16.1. teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę, aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį (autorystės teisė);

16.2. teisę reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas (teisė į autoriaus vardą);

16.3. teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsینimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę).

17. Pagal LR ATGTĮ 15 straipsnį autorius turi išimtinės turtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

17.1. atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu;

17.2. išleisti kūrinį (apima ir elektroninę leidybą);

17.3. versti kūrinį;

17.4. adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;

17.5. platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant;

17.6. viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas;

17.7. viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis;

17.8. transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti kūrinį, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete).

18. Autorių išimtinės turtinės teisės galioja ribotą laiką. Šių teisių apsaugos terminas skirtingose valstybėse ir skirtingais laikotarpiais gali skirtis. Šiuo metu Lietuvoje galiojantis (nuo 1999 m. taikomas) bendrasis autorių turtinių teisių apsaugos terminas yra visas autoriaus gyvenimas ir 70 metų po autoriaus (ar paskutinio bendraautoriaus) mirties. Ne Lietuvoje gyvenusių autorių ir ne Lietuvos teritorijoje paskelbtų kūrinių autorių turtinių teisių galiojimo įvertinimą reikia atlikti pagal atitinkamos užsienio valstybės teisės normas. Specifinės situacijos, susijusios su autorių turtinių teisių galiojimo terminais, išsamiai yra aptartos LR ATGTĮ II skyriaus Penktajame skirsnyje. Detalesnis autorių turtinių teisių galiojimo įvertinimo aprašymas pateikiamas Ženkl. metodikos 4.1.2. skyriuje.

19. Autoriai gali nevaržomai disponuoti jiems priklausančiomis išimtinėmis turinėmis teisėmis. Autorių turtinės teisės gali būti perduodamos sutartimi, paveldėjimo ir kita teisės aktų nustatyta tvarka. Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti visiškas arba dalinis, tiek ribotam laikotarpiui, tiek iki turtinių teisių apsaugos laikotarpio pabaigos. Kitiems asmenims savo turtines teises autorius gali perduoti pagal autorinę sutartį dėl teisių perdavimo arba suteikti leidimą naudoti kūrinį pagal autorinę licencinę sutartį (išimtinė arba neišimtinė licencija), nurodant kokios išimtinės teisės yra suteikiamos ir kokia yra jų apimtis. Esminis šių sutarčių skirtumas yra tas, kad pagal teisių perdavimo sutartį, autorius savo išimtinės turtinės teisės į kūrinį perduoda kitam asmeniui negrįžtamai, o licencine sutartimi autorius kitiems asmenims tik suteikia teises laikinai pasinaudoti kūriniumi. Po autoriaus mirties turtinės teisės paveldimos pagal įstatymą arba testamentą. Išsamiau autorių turtinių teisių perdavimas ir licencijų suteikimas aptariamas LR ATGTĮ II skyriaus Šeštajame skirsnyje bei Ženkl. metodikos 4.1.3. ir 4.3. skyriuose.

20. LR ATGTĮ II skyriaus Ketvirtasis skirsnis numato keletą specialių atvejų, kuomet autoriaus turtinių teisių galiojimas apribojamas. Muziejams, skaitmeninant saugomus kultūros paveldo objektus, viešinant SKP turinį bei jį pakartotinai naudojant, be kūrinio autoriaus ar kito šio

kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodžius, jei tai įmanoma, naudojama šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama:

20.1. naudoti muziejuose saugomus kūrinius nekomerciniais mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais juos padarant viešai prieinamus kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose, jeigu kūrinio nėra viešojoje prekyboje ir autorių teisių subjektai nėra uždraudę tokio kūrinių panaudojimo. Tuo pačiu metu negali būti padaroma prieinamų kompiuterių tinklais daugiau kūrinio egzempliorių, negu jų yra įstaigose. Muziejai privalo užtikrinti, kad būtų naudojamos efektyvios techninės apsaugos priemonės, neleidžiančios atgaminti kūrinių kopijas, taip pat bet koku būdu perkelti ar perduoti kūrinių turinio informaciją už įstaigų terminalų ribų į išorės tinklus⁵;

20.2. nekomerciniais tikslais atgaminti muziejuose esančius kūrinius, išskyrus kompiuterių tinklais (internete) paskelbtus kūrinius, tam, kad būtų išsaugotas arba atgamintas prarastas, sunaikintas arba tapęs netinkamas naudoti muziejų fondų ar kolekcijų egzempliorius arba kai reikia atkurti prarastą, sunaikintą ar tapusį netinkamą naudoti kitos panašios bibliotekos, mokymo įstaigos, muziejaus arba archyvo nuolatinės kolekcijos egzempliorių, jeigu tokio egzemplioriaus neįmanoma gauti kitais būdais;

20.3. atgaminti, išleisti ir viešai paskelbti kūrinius meno kūrinių viešai parodai ar pardavimui reklamuoti, kiek to reikia pranešti apie renginį, išskyrus bet kokią kitą komercinį naudojimą.

21. Autorių teisių įvertinimo procesas muziejuje turėtų prasidėti nuo analizės, ar turimi objektai teisiškai yra laikomi autoriniais kūrinių (žr. Tvarkos 14 ir 15 punktus ir jų papunkčius). Jei buvo nustatyta, kad turima vertybė nėra autorių teisių saugomas objektas, muziejus turėtų įvertinti kitus galimus teisinius apribojimus – galiojančias gretutines teises (žr. Tvarkos IV skyrių) arba kitas sklaidą varžančias teises aplinkybes (žr. Tvarkos 8–13 punktus ir jų papunkčius). Jeigu po analizės nustatyta, kad jokių galiojančių apribojimų nėra, muziejus priima sprendimą dėl objekto skaitmeninimo ir jo skaitmeninės kopijos pakartotinio naudojimo savo nuožiūra. Būtina nepamiršti, kad objekto skaitmeninimo metu gali būti sukuriama naujas kūrinys, kuriam galioja autoriaus teisės, pavyzdžiui, fotografo autoriaus teisės, jei skaitmeninama fotografavimo būdu (žr. Tvarkos 40.4. papunktį).

22. Jeigu buvo nustatyta, kad turima vertybė teisiškai yra laikoma autoriniu kūriniu, muziejus turėtų patikrinti, ar tebegalioja kūrinio autoriaus (-ių) turtinės teisės (žr. Tvarkos 18 punktą). Nustačius, kad autorių išimtinė turtinių teisių galiojimo terminas yra pasibaigęs, muziejus turėtų įvertinti kitus galimus teisinius apribojimus – galiojančias gretutines teises (žr. Tvarkos IV skyrių) arba kitas sklaidą varžančias teises aplinkybes (žr. Tvarkos 8–13 punktus ir jų papunkčius). Jeigu po analizės nustatyta, kad jokių galiojančių apribojimų nėra, muziejus gali spręsti dėl objekto skaitmeninimo ir naudojimo savo nuožiūra. Būtina nepamiršti, kad autoriaus asmeninės neturtinės teisės (teisė į autorystę, teisė į autoriaus vardą, teisė į kūrinio neliečiamybę) yra saugomos neterminuotai, todėl jų turi būti laikomasi. Svarbu įvertinti ir tai, ar objekto skaitmeninimo metu nebuvo sukurtas naujas kūrinys ir nepradėjo galioti naujos autoriaus teisės, pavyzdžiui, fotografo autoriaus teisės, jei skaitmeninama fotografavimo būdu (žr. Tvarkos 40.4. papunktį).

23. Jeigu buvo nustatyta, kad teisiškai kūriniu laikomo objekto autoriaus turtinės teisės tebegalioja, būtina išsiaiškinti, kam priklauso išimtinės autoriaus turtinės teisės (autoriui, bendraautoriams, teisių į kolektyvinius ar audiovizualinius kūrinius turėtojams, autorių turtinių teisių perėmėjams ar paveldėtojams). Neretai tam tikrą informaciją apie teisų turėtoją gali suteikti kolektyvinio teisių administravimo asociacijos (LATGA⁶, AGATA⁷ ir kt.). Kai teisių turėtojų nustatyti ar jų surasti neįmanoma, po kruopščios paieškos nenustatytų teisių turėtojų kūrinių („kūrinių našlaičiai“) paskelbtus kūrinius gali naudoti kultūros, švietimo, mokslo įstaigos ir visuomeniniai transliuotojai – tos įstaigos, kurių kolekcijose šie kūriniai yra. Nenustatytų teisių turėtojų kūrinių skaitmeninimas ir viešinimo veikla reglamentuojama LR ATGTĮ VII skyriuje ir išsamiau aptariama Ženk. metodikos 4.1.3.6. skyriuje.

24. Nustačius, kam priklauso kūrinio išimtinės turtinės teisės, kurių galiojimo terminas dar nėra pasibaigęs, būtina su turtinių teisių turėtoju (-ais) susisiekti ir gauti rašytinį sutikimą (tai yra pasirašyti sutartį), joje aiškiai apibrėžiant, kokiems kūriniams kokios teisės ir kokiomis sąlygomis yra suteikiamos (žr. Tvarkos 19 punktą). Sutartyje svarbu aiškiai įvardinti, ar perduodamos

išimtinės autoriaus turtinės teisės (sudaroma autorinė sutartis), ar suteikiamos neišimtinės teisės kūrinį naudoti (sudaroma licencinė sutartis). Jeigu muziejui buvo perduotos išimtinės turtinės teisės į kūrinį, muziejus jam perduotų teisių apimtyje gali tiek pats naudotis kūrinium, tiek suteikti teisę tą kūrinį naudoti tretiesiems asmenims, nesuteikiant naudotojams daugiau teisių, nei muziejus yra perėmęs pagal sutartį. Jeigu institucijai buvo suteiktos neišimtinės teisės, muziejus kūrinium gali tik naudotis ir tik tais tikslais, tomis sąlygomis ir tiems veiksams atlikti, kokios buvo apibrėžtos pasirašytoje sutartyje. Šiuo atveju suteikti teisės trečiosioms šalims naudotis kūrinium muziejus negali.

25. Jei sutartis tarp muziejaus ir autorių turtinių teisių subjekto buvo sudaryta anksčiau, tačiau joje nėra tinkamai apibrėžtas autorių turtinių teisių perleidimas, nėra išdėstyti norimi panaudojimo būdai, muziejus turi su autorių turtinių teisių subjektu pasirašyti sutarties priedą, kuriame būtų tinkamai ir detalčiai aptarti aktualūs kūrinių panaudojimo aspektai.

26. Net ir tuo atveju, kai sutartis su autorių turtinių teisių subjektu dėl kūrinio naudojimo ar išimtinių teisių perėmimo yra pasirašyta, muziejus, prieš viešindamas SKP turinį, privalo įvertinti kitus galimus teisinius kūrinių skaitmeninių kopijų panaudojimo apribojimus – galiojančias gretutines teises (žr. Tvarkos IV skyrių) arba kitas sklaidą varžančias teises aplinkybes (žr. Tvarkos 8–13 punktus ir jų papunkčius) bei kitus kūrinių skaitmeninių kopijų panaudojimo aspektus.

IV. KULTŪROS PAVELDO TURINIO GRETUTINIŲ TEISIŲ ĮVERTINIMAS

27. Gretutinės teisės, egzistuojančios greta kūrinio autorių teisių, saugo kūrinių atlikimą, užfiksavimą. LR ATGTĮ 2 straipsnio 11 dalis apibrėžia, kad gretutinių teisių objektais laikytini:

27.1. atlikimas – tiek tiesioginis (gyvas) atlikimas, tiek į audiovizualinę laikmeną įrašytas literatūros, meno, folkloro kūrinio ar cirko numerio atlikimas;

27.2. fonograma – kūrinio atlikimo, kitų garsų ar garsų išraiškos įrašas, užfiksuotas techninėmis priemonėmis kokioje nors materialioje garso laikmenoje;

27.3. audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmasis įrašas;

27.4. transliuojančios organizacijos radijo ir (ar) televizijos transliacija.

28. Pagal LR ATGTĮ 2 straipsnio 12 dalį, gretutinių teisių subjektu gali būti:

28.1. atlikėjas – aktorius, dainininkas, muzikantas, šokėjas ar kitas asmuo, vaidinantis, dainuojantis, skaitantis, deklamuojantis, kitaip atliekantis literatūros, meno, folkloro kūrinius ar cirko numerius, orkestro, ansamblio ar choro vadovas ir dirigentas;

28.2. fonogramos gamintojas – fizinis arba juridinis asmuo, kurio iniciatyva ir atsakomybe užfiksuotas pirmasis kūrinio atlikimo, kitų garsų ar garsų išraiškos įrašas;

28.3. transliuojančioji organizacija – juridinis asmuo, kurio pagrindinė veikla yra radijo ir (ar) televizijos programų rengimas ir transliacija, taip pat kabelinės retransliacijos operatorius, rengiantis ir transliuojantis savo laidas ir programas;

28.4. audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojas – fizinis arba juridinis asmuo, kurio iniciatyva ir atsakomybe sukuriamas audiovizualinio kūrinio pirmasis įrašas;

28.5. kitas fizinis arba juridinis asmuo, turintis išimtinės gretutines teises;

28.6. fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės gretutinės teisės (gretutinių teisių perėmėjas).

29. Pagal LR ATGTĮ 52 straipsnį kūrinio atlikėjas turi asmenines neturtines teises į savo tiesioginį (gyvą) atlikimą ar atlikimo įrašą. Atlikėjas turi teisę reikalauti, kad naudojant atlikimą ar jo įrašą jis būtų įvardytas kaip atlikėjas, ir prieštarauti dėl atlikimo ar jo įrašo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl atlikėjo garbei ar reputacijai galinčio padaryti žalos bet kokio kito kėsینimosi į atlikimą ar jo įrašą.

30. Pagal LR ATGTĮ 53 straipsnį atlikėjas turi išimtinės turtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

30.1. transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti neįrašytą (neufiksuotą) atlikimą, išskyrus tuos atvejus, kuriais pats atlikimas yra radijo ar televizijos laida;

30.2. įrašyti neįrašytą (neufiksuotą) atlikimą;

30.3. atgaminti atlikimo įrašą;

30.4. padaryti atlikimo įrašą viešai prieinamą, įskaitant perdavimą kompiuterių tinklais (internete);

30.5. platinti atlikimo įrašą arba jo kopijas juos parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat juos importuojant ir eksportuojant.

31. Pagal LR ATGTĮ 54 straipsnį fonogramų gamintojas turi išimtines turtines teises leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

31.1. atgaminti fonogramą;

31.2. išleisti fonogramą;

31.3. padaryti fonogramą ar jos kopiją viešai prieinamą, įskaitant perdavimą kompiuterių tinklais (internete);

31.4. platinti fonogramą ar jos kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat jas importuojant ir eksportuojant.

32. Pagal LR ATGTĮ 57 straipsnį audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojas turi išimtines teises leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

32.1. atgaminti audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą ar jo kopiją;

32.2. transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą;

32.3. platinti audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat juos importuojant ir eksportuojant;

32.4. padaryti audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą ar jo kopijas viešai prieinamus, įskaitant perdavimą kompiuterių tinklais (internete).

33. Atlikėjų turtinės teisės, fonogramų, audiovizualinių kūrinių gamintojų teisės galioja ribotą laiką. Šių teisių apsaugos terminas skirtingose valstybėse ir skirtingais laikotarpiais gali skirtis. Bendra taisyklė (pagal šiuo metu Lietuvoje galiojančią LR ATGTĮ) yra ta, kad gretutinės teisės saugomos 50 metų nuo atlikimo datos; nuo fonogramos padarymo datos; nuo pirmojo transliacijos viešo perdavimo datos; nuo audiovizualinio kūrinio pirmojo įrašo padarymo arba jo išleidimo / viešo paskelbimo datos. Gretutinių turtinių teisių galiojimo terminai nustatyti LR ATGTĮ 59 straipsnyje ir išsamiau aprašomi Ženkl. metodikos 4.2.2. skyriuje.

34. Atlikėjų turtinės teisės gali būti perduodamos pagal sutartį, paveldėjimo tvarka ar kita įstatymų numatyta tvarka. Tuo tarpu fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų turtinės teisės gali būti perduodamos tik pagal sutartį ar kita įstatymų nustatyta tvarka. Visi gretutinių teisių subjektai gali suteikti leidimą naudotis gretutinių teisių objektus pagal licencinę sutartį.

35. LR ATGTĮ 58 straipsnyje numatomos gretutinių teisių galiojimo išimtys, kuomet be gretutinių teisių subjektų leidimo ir be atlyginimo, tačiau nurodžius, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir atlikėjo vardą, leidžiama naudoti atlikimą, fonogramą, audiovizualinio kūrinio (filmo) įrašą ir transliuojančiosios organizacijos transliaciją arba jų įrašus. Skaitmeninant muziejuose kaupiamus kultūros paveldo objektus, viešinant ir naudojant turimą SKP turinį gretutinių teisių galiojimo apribojimai yra tokie pat, kokie nurodyti Tvarkos 20.1.–20.2. papunkčiuose.

36. Gretutinių teisių įvertinimo procesas muziejuje turėtų prasidėti nuo patikrinimo, ar turimo objekto gretutinės teisės yra saugomos ir ar jos tebegalioja (žr. Tvarkos 27 ir 33 punktus). Nustačius, kad gretutinių teisių galiojimo terminas yra pasibaigęs, muziejus turėtų įvertinti kitus galimus teisinius apribojimus – galiojančias autorių teises (žr. Tvarkos III skyrių) arba kitas skleidžiamas varžančias teises aplinkybes (žr. Tvarkos 8–13 punktus ir jų papunkčius). Jeigu dėl minėtų apribojimų su suinteresuotomis pusėmis buvo pasiektas susitarimas ir pasirašytos sutartys, SKP turinį galima naudoti pagal sutartyse numatytas sąlygas. Jeigu po analizės nustatyta, kad jokių galiojančių apribojimų nėra, muziejus gali priimti sprendimą dėl objektų skaitmeninimo ir jų skaitmeninių kopijų naudojimo savo nuožiūra. Svarbu nepamiršti, kad atlikėjų asmeninės neturtinės teisės (žr. Tvarkos 29 punktą) yra saugomos neterminuotai, todėl jų turi būti laikomasi.

37. Jeigu buvo nustatyta, kad gretutinės teisės tebegalioja, būtina išsiaiškinti, kam jos priklauso (atlikėjui, fonogramų gamintojui, audiovizualinio kūrinio gamintojui, teisių perėmėjams ar paveldėtojams). Neretai tam tikrą informaciją apie teisų turėtoją Lietuvoje gali suteikti

kolektyvinio teisių administravimo asociacijos (LATGA, AGATA ir kt.). Kai gretutinių teisių turėtojų nustatyti ar jų surasti neįmanoma, po kruopščios paieškos nenustatytų teisių turėtojų kūriniais („kūriniais našlaičiais“) paskelbtus kūrinius gali naudoti kultūros, švietimo, mokslo įstaigos ir visuomeniniai transliuotojai – tos įstaigos, kurių kolekcijose šie kūriniai yra. Nenustatytų teisių turėtojų kūrinių skaitmeninimas ir viešinimo veikla reglamentuojama LR ATGTĮ VII skyriuje ir išsamiau aptariama Ženkł. metodikos 4.1.3.6. skyriuje.

38. Nustačius, kam priklauso gretutinės turtinės teisės, kurių galiojimo terminas dar nėra pasibaigęs, būtina su teisių turėtoju (-ais) susisiekti ir gauti rašytinį sutikimą (pasirašyti sutartį, joje aiškiai apibrėžiant, kokiems gretutinių teisių objektams kokios teisės ir kokiomis sąlygomis yra suteikiamos) – žr. Tvarkos 29–32 punktus ir jų papunkčius). Svarbu aiškiai įvardyti, ar gretutinės turtinės teisės yra perduodamos (sudaroma turtinių teisių perdavimo sutartis) ar tik suteikiamos atlikimo panaudojimui (sudaroma licencinė sutartis). Kai gretutinės teisės yra suteikiamos licencinėmis sutartimis, atlikimu galima tik naudotis ir tik tais tiksliais, tomis sąlygomis ir tiems veiksmams atlikti, kokie buvo apibrėžti pasirašytoje sutartyje. Tokiu atveju suteikti teisės trečiosioms šalims naudotis atlikimu neleidžiama.

39. Dažniausiai kartu su atlikimu yra naudojamas ir kūrinys, saugomas autorių teisių. Todėl net ir pasirašius sutartį su gretutinių teisių subjektu dėl kūrinio naudojimo ar gretutinių turtinių teisių perdavimo, muziejus, prieš viešindamas SKP turinį, turėtų įvertinti kitus galimus teisinius apribojimus – galiojančias autorių teises (žr. Tvarkos III skyrių) arba kitas skłaidą varžančias teises aplinkybes (žr. Tvarkos 8–13 punktus ir jų papunkčius). Būtina nepamiršti ir tai, kad atlikėjų asmeninės neturtinės teisės yra saugomos neterminuotai (žr. Tvarkos 29 punktą), todėl jų turi būti laikomasi.

V. VIEŠINAMO SKAITMENINIO TURINIO ŽENKLINIMAS, NURODANT JO TOLESNIO PANAUDOJIMO GALIMYBES

40. Pradėti SKP turinį viešinti galima tik įsitikinus, kad tai daryti muziejus turi teisę ir turint visus tinkamai įteisintus su tuo susijusius dokumentus (sutartis, įgaliojimus, sutarčių papildymus ir kt.). Svarbiausi SKP turinio viešinimo ir naudojimo principai:

40.1. SKP turinį muziejus gali naudoti (arba suteikti teisę kitiems jį naudoti) tik taip ir tokia apimtimi (bet ne daugiau), kiek tai yra leidęs daryti teisių subjektas (-ai). Kai SKP turinys yra autorių / gretutinių teisių objektas, jeigu institucijai buvo perduotos išimtinės turtinės teisės, muziejus jam perduotų teisių apimtyje gali tiek pats naudotis kūriniumi, tiek suteikti teisę tretiesiems asmenims tą kūrinį naudoti, nesuteikiant naudotojams daugiau teisių, nei muziejus yra perėmęs pagal sutartį. Jeigu institucijai buvo suteiktos neišimtinės teisės (sudaryta licencinė sutartis), muziejus kūriniumi gali naudotis tik pats ir tik tais tiksliais, tomis sąlygomis ir tiems veiksmams atlikti, kokios buvo apibrėžtos sutartyje. Pastaruoju atveju suteikti teisės trečiosioms šalims naudotis kūriniumi muziejus negali;

40.2. kuo paprasčiau SKP turinys gali būti randamas interneto erdvėje, kuo aiškesnės šio turinio naudojimo sąlygos yra nurodytos, kuo plačiau interneto bendruomenės nariai gali panaudoti ir toliau skleisti tokius objektus ar su jais susijusią informaciją, tuo geriau visuomenė supažindinama su paveldu, tuo didesnė informacijos sklaida ir tuo efektyviau muziejus įgyvendina savo misiją. Tiek Europos Sąjungos, tiek ir Lietuvos kultūros politikos viena iš strateginių kryptų yra skaitmeninti atminties institucijose kaupiamą ir saugomą kultūros paveldą, daryti SKP turinį lengvai prieinamą visuomenei, siekti, kad jis būtų kuo plačiau naudojamas ir duotų pridėtinę vertę. Atsižvelgiant į tai, muziejai turėtų interneto naudotojams suteikti galimybę ne tik susipažinti su viešinuamu SKP turiniu, bet ir suteikti kuo daugiau teisių, kiek teisėtai gali, šį turinį naudoti;

40.3. reikia neužmiršti, kad tuo atveju, kai SKP turinys yra autorių / gretutinių teisių objektas, nepriklausomai nuo turtinių teisių statuso ar perimtų teisių apimties, neturtinės autorių (atlikėjų) teisės galioja neterminuotai. SKP turinio viešinimo bei naudojimo atvejais aktualiausias yra neturtinės teisės į autorystę (atlikimą) užtikrinimas. Tai reiškia, kad išskyrus atvejus, kai objektas nėra kūrinys ar atlikimas, muziejus turi nurodyti autoriaus

(atlikėjo) vardą ir įpareigoti tai daryti juridinius ir fizinius asmenis, kuriems jis sudarė galimybę tais kūriniais naudotis;

40.4. skaitmeninant analoginius kultūros paveldo objektus, kurie nėra saugomi autorių teisių arba kurių autorių turtinių teisių galiojimo terminas yra pasibaigęs, gali būti sukurtas skaitmeninis objektas (kūrinys), su galiojančiomis autoriaus teisėmis. Naujų teisių atsiradimui būtina sąlyga – žmogaus kūrybinis indėlis atliekant skaitmeninimo veiksmus. Muziejų veikloje tokia situacija galima tuo atveju, kai objektą skaitmenina žmogus (fotografas) fotografavimo būdu. Jei fotografas, siekdamas atskleisti tam tikras objekto savybes ar dėl kitų priežasčių, fotografavo ne automatiniu būdu, o įdėjo savo kūrybinį indėlį į skaitmeninimo procesą (pavyzdžiui, ruošė apšvietimą, ieškojo tinkamo kampo, rakurso iškiliojo objekto fotografavimui), padaryta nuotrauka yra kūrinys, saugomas autorių teisių. Tokiais atvejais sutartyje su fotografu svarbu paminėti, kad jis ne tik samdomas (fotografavimo) darbams atlikti ir perleidžia institucijos nuosavybėn (spausdintas ar skaitmenines) nuotraukas kaip objektus, bet ir visam laikui perleidžia išimtinės autoriaus turtines teises į tokias darbo metu sukurtas nuotraukas, įskaitant ir teisę padaryti fotografijas prieinamas viešojo naudojimo kompiuterių tinklais (internete) bei naudoti kitais institucijai reikalingais būdais. Net jeigu muziejus yra perėmęs visas fotografo išimtinės turtines teises, asmeninės neturtinės teisės į nuotrauką lieka galioti ir jų turi būti laikomasi. Tais atvejais, kai objekto skaitmeninė kopija padaroma be žmogaus kūrybinio indėlio, objekto skaitmeninimas naujų teisių apribojimų nesukuria. Tai reiškia, kad analoginės formos objektas, kuris yra viešojoje srityje (angl. *public domain*; tai yra toks objektas, kuris teisiškai nėra laikomas autoriniu kūriniu arba kurio autorių turtinių teisių apsaugos terminas yra pasibaigęs), išliks joje ir sukūrus jo skaitmeninę kopiją.

41. Tam, kad būtų pagerintas muziejaus viešinamo SKP turinio prieinamumas ir padidintas jo naudojamumas, rekomenduojama naudoti sutartinį SKP turinio ženklimą. Ženklinimas yra elektroninės informacijos apie teisių valdymą pateikimas, internete esančio SKP turinio (metaduomenų ir skaitmeninių bylų) žymėjimas tam tikrais sutartiniais simboliais (raidėmis, ikonomis ir kitais ženklais). Ženklinimas palengvina interneto bendruomenės nariams suteikiamų naudojimo teisių apimtį identifikavimą ir pagerina kultūros paveldo objektų sklaidą internete, nes naudotojai suprantama forma gauna reikiamą informaciją apie galimybes SKP turinį naudoti pakartotinai, todėl jie žino, kad laikantis nurodytų apribojimų, jie gali nebijoti, jog vienas ar kitas atliekamas veiksmas bus laikomas autoriaus (ar kitų) teisių pažeidimu.

42. Muziejų SKP turinio ženklinimui rekomenduojamos bene labiausiai paplitusios, ištobulintos, SKP turinio specifikai pritaikytos *Creative Commons* (CC; liet. Kūrybinių bendrijų) tarptautinės viešosios licencijos (toliau – *Creative Commons* licencijos) ir viešosios srities žymos bei *Rightsstatements.org* standartizuotos intelektinės nuosavybės teisių pareikštys, naudojamos Europoje (toliau – „Europeanos“ pareikštys; „Europeanos“ teisių pareikštys):

42.1. *Creative Commons* siūlo šešių tipų licencijas (licencines sutartis) objektams, kuriems tebegalioja autorių / gretutinės turtinės teisės, tačiau autoriai (arba autorių / gretutinių turtinių teisių perėmėjai) suteikia naudotojams neišimtinę teisę atlikti tam tikrus veiksmus. *Creative Commons* licencijoms būdinga nuostata „kai kurios teisės saugomos“ yra platesnį objektų naudojimą įgalinanti atsvara griežtai autorių teisių įstatymo nuostatai „visos teisės saugomos“;

42.2. *Creative Commons* taip pat pateikia dvi specialias žymas tiems objektams, kurių autorių turtinių teisių galiojimas yra pasibaigęs (tai yra viešosios srities turiniui) arba kurių autoriai yra atsakę visų savo teisių į kūrinius;

42.3. „Europeanos“ teisių pareikštys papildo *Creative Commons* ženklavimo asortimentą specifiniais atvejais, su kuriais susiduria atminties institucijos skaitmenindamos ir viešindamos kultūros paveldo objektus. Skirtingai nuo *Creative Commons* siūlomo ženklavimo, „Europeanos“ pareikštys nėra licencijos, tai yra jos tik nurodo skaitmeninio objekto autorių teisių būseną ir jo naudojimo galimybes, bet pačių turtinių teisių nesuteikia.

43. Ženklimą galima atlikti tiek pažymint SKP turinį *Creative Commons* licencijų, viešosios srities žymų arba „Europeanos“ pareikštųjų simboliais, tiek paprasčiausiai tekstu nurodant taikomą

licenciją, žymą, pareikštį arba jos trumpinį. Esant galimybei, rekomenduojama simbolį arba trumpinį susieti su tiesiogine nuoroda į išsamų konkrečios licencijos, žymos ar pareikšties tekstą.

44. Paženklintus objektą *Creative Commons* licencija arba „Europeanos“ teisių pareikštimi, paprastai toks ženklavimas galioja neterminuotai (tai yra laiko atžvilgiu neribotai). Ženklintojas (teisių turėtojas) gali bet kada savo nuožiūra ženklavimą panaikinti arba pakeisti, pritaikydamas kitą licenciją (teisių pareikštį) vietoj pirmosios. Nuo to momento vykšančiam objekto naudojimui taikomos naujos naudojimo sąlygos arba ženklavimo tiesiog nėra (vadinasi, bet kuris interneto paslaugų naudotojas turi pats įvertinti teises, nustatyti teisių turėtoją ir tartis dėl bet kokių veiksmų atlikimo su objektu). Tačiau tie naudojimo atvejai, kurie jau įvyko praeityje, iki ženklavimo pakeitimo (ar panaikinimo), bus laikomi (ir liks) teisėtais. *Creative Commons* licencijos galiojimas (internetu bendruomenės nariams suteikiamos teisės) pasibaigia, jei naudotojas objektą panaudoja ne pagal licencijos sąlygas, tai yra jas pažeidžia. Tokiu atveju naudotojui jau nebegalima objekto naudoti net ir licencijos leidžiamais būdais.

45. Atsižvelgiant į tai, kokios teisės buvo perduotos (suteiktos) muziejui sutartyse su autorių / gretutinių teisių subjektais ar kitas specifines aplinkybes, *Creative Commons* licencijose bei „Europeanos“ teisių pareikštose galima išskirti kelis tipinius SKP turinio naudojimo sąlygų elementus:

45.1. Neribotas naudojimas. Tam, kad SKP turinys, kurio autorių (atlikėjų) turtinės teisės tebėra saugomos, būtų prieinamas neribotam naudojimui (tiek muziejaus, tiek trečiųjų asmenų), institucija privalo būti perėmusi visas LR ATGTĮ išvardintas išimtinės autorių / gretutines turtines teises (žr. Tvarcos 17 punktą bei 30–32 punktus ir jų papunkčius), be jokių ribojančių sąlygų.

45.2. Nekomercinis naudojimas. *Creative Commons* licencijų ir „Europeanos“ pareikštųjų sąlyga, draudžianti objekto naudojimą komerciniais tikslais, žymima trumpiniu NC (angl. *Non-Commercial*; liet. „nekomercinis naudojimas“). *Creative Commons* licencijos apibrėžia nekomercinį naudojimą kaip naudojimą, kuris neskirtas ir nenukreiptas į komercinės naudos ar piniginio atlygio gavimą. Ženklinant SKP turinį NC elementą galima rinktis, jei muziejus turi jam suteiktą teisę objektą naudoti tik nekomerciniais tikslais arba dėl tam tikrų pagrįstų priežasčių, pavyzdžiui, dėl savo indėlio (ar investicijų), pageidauja, kad interneto bendruomenės nariai ar kiti SKP turinio naudotojai, gaudami iš objekto naudojimo ekonominę naudą, atlygintų muziejui. Išsamiau komercinio ir nekomercinio naudojimo skirtumai aptariami Ženkl. metodikos 5.3. skyriuje.

45.3. Modifikacijos ir išvestiniai kūriniai. Išvestinių kūrinių kūrimas ar modifikacijos apima tokius veiksmus, kaip kūrinių vertimas, pakeitimas, aranžavimas, transformavimas ar kitoks modifikavimas. Įmanomi atvejai, kuomet SKP turinio, kurio autorių (atlikėjų) turtinės teisės tebėra saugomos, turtinių teisių subjektas atsisako perduoti muziejui teisę modifikuoti ar keisti kūrinius. Tokio SKP turinio ženklavimui muziejus turi rinktis licenciją ar pareikštį, ribojančią išvestinių kūrinių kūrimą. *Creative Commons* licencijos sąlyga, draudžianti bet kokius pakeitimus, žymima trumpiniu ND (angl. *No Derivatives*; liet. „jokių išvestinių darbų“). Išsamiau kūrinių modifikacijos ir išvestinių kūrinių kūrimo teisinės ypatybės aptariamos Ženkl. metodikos 5.4. skyriuje.

45.4. Įpareigojimas dalintis išvestiniais kūriniais. Modifikuojant kūrinį, darant pakeitimus, yra sukuriamas naujas objektas – išvestinis kūrinys. Pagal bendrąją autorių teisę, išvestinio kūrinio autoriui priklauso visos teisės į išvestinį objektą, kurias jis gali savo nuožiūra valdyti, taigi, ir uždrausti tolesnį kūrinio prieinamumą ar naudojimą. Tam, kad būtų skatinama didesnė skaitmeninio turinio sklaida, įpareigojant kuo plačiau skelbti antrinius (išvestinius) objektus, kur pradinis paženklintas skaitmeninis turinys naudojamas kaip „įkvėpimas“, „pagrindas“ ar sudedamosios naujo kūrinio dalys, *Creative Commons* siūlo licencijų elementą, žymimą trumpiniu SA (angl. *Share Alike*; liet. „analogiškas platinimas“). Ši licencijos sąlyga įpareigoja asmenį, iš internete paskelbto skaitmeninio turinio sukūrusį išvestinį kūrinį, dalintis savo kūrybos rezultatais analogiškais sąlygomis. Tai reiškia, kad išvestiniai objektai privalės būti suteikti visuomenei naudoti bet kokiomis priemonėmis ar būdais, pavyzdžiui, atgaminant, viešai skelbiant, viešai atliekant, skleidžiant, platinant,

pranešant, importuojant, padarant objektus prieinamus visuomenei, įskaitant ir padarymą viešai prieinamus kompiuterių tinklais (internete). Atkreiptinas dėmesys, kad toks įpareigojimas galimas tik tada, kai licencijos leidžia kurti išvestinius kūrinius (tai yra jos neturi elemento ND). Išsamiau įpareigojimas dalintis išvestiniais kūrinių aptariamas Ženkl. metodikos 5.5. skyriuje.

45.5. Teisė naudoti edukaciniais tikslais. LR ATGTĮ nustato tam tikrus atvejus, kada kūrinių ar atlikimą galima naudoti mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais, neturint autorių ar gretutinių teisių subjektų sutikimo (išsamiau – LR ATGTĮ str. 22 ir 58). Vis dėlto šių išimčių taikymas yra siauros apimties ir ribotas. Be to, galiojantis teisinis reguliavimas neleidžia be apribojimų skaitmeninti ir padaryti viso kūrinio viešai prieinamo kompiuterių tinklais, taip pat ir internete, net ir edukaciniais tikslais. Tačiau pasitaiko atveju, kai pats autorius / atlikėjas ar autorių / gretutinių teisių subjektas sutinka, kad visas jo kūrinys / atlikimas būtų skaitmeninamas ir keliamas laisva prieiga į internetą, jei bus naudojamas mokymui(si), mokslui, edukaciniais tikslais. Tai reiškia, kad naudotojas galės mokytis ir mokyti, naudodamasis visu šiuo laisvai prieinamu SKP turiniu. Tokiems atvejams naudotina „Europeanos“ teisių pareikštis InC-EDU (angl. *In Copyright-Educational Use Permitted*), kuri reiškia, kad kūrinys yra saugomas autorių teisių, tačiau edukaciniais tikslais jį galima naudoti laisvai (žr. Tvarkos 48.2. papunktį). Šiuo atveju paprasta turtinių teisių turėtojo ir muziejaus sutarties formuluotė, nurodanti, kad institucijai yra suteikiama teisė „naudoti kūrinių mokymo, mokslo ir mokslinių tyrimų tikslais“ nėra pakankama, nes ji neapima skaitmeninimo ir objekto padarymo viešai prieinamo kompiuterių tinklais, taip pat ir internete. Išsamiau teisė naudoti kūrinių edukaciniais tikslais aptariama Ženkl. metodikos 5.6. skyriuje.

46. Tais atvejais, kai autorių / gretutinės turtinės teisės negalioja, SKP turinys gali būti ženklinamas:

46.1. **Viešosios srities žyma PD** (angl. *Public Domain*). Viešosios srities žyma turėtų būti ženklinamas SKP turinys, kurio autorių / gretutinių turtinių teisių apsaugos terminas yra pasibaigęs arba tie objektai, kurie nėra laikomi autoriniais kūrinių. Šia žyma paženklintus objektus visuomenės nariai gali laisvai ir neribotai naudoti: kopijuoti, platinti, daryti pakeitimus, kurti išvestinius kūrinius, naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais ir kt. Vieną kartą viešojoje srityje atsidūręs objektas turi joje ir likti – teisinė sistema aiškiai nustato, kad šie objektai yra skirti visuomenei laisvai naudotis. Viešojoje srityje esančių objektų naudojimo apribojimas yra neteisėtas. Šis principas aiškiai atsispindi Europos Komisijos (tuo pačiu ir „Europeanos“) bei Lietuvos kultūros politikos dokumentuose, kuriuose kaip nepageidaujamos ir vengtinės įvardintos praktikos, kai viešosios srities skaitmeniniai objektai naudotojams prieinami tik mokamai, jų naudojimas ribojamas vandens ženklais ar kitomis techninėmis priemonėmis. Išsamiau viešosios srities žymos PD naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.1. skyriuje.

46.2. **NoC-NC** (angl. *No Copyright – Non-Commercial Use Only*). Ši „Europeanos“ pareikštis nurodo, kad galiojančių objekto autorių / gretutinių turtinių teisių nėra, tačiau objektą galima naudoti tik nekomerciniais tikslais. Pareikštis turėtų būti taikoma vienu konkrečiu atveju, kai atminties institucija, skaitmenindama viešosios srities objektus, dirba kartu su partneriu iš privačiojo sektoriaus, tai yra viešosios ir privačiosios partnerystės (PPP; angl. *Public-Private Partnership*) atveju. Jei atminties institucija turi su tokia privačiojo sektoriaus įmone bendradarbiavimo sutartį ir tokia sutartis įpareigoja riboti skaitmeninamų objektų naudojimą komerciniais tikslais tam tikrą laikotarpį, SKP turinys ženklinamas NoC-NC. Jeigu minėto sutartinio įsipareigojimo nėra, viešosios srities objektams rekomenduojama naudoti viešosios srities žymą PD (žr. Tvarkos 46.1. papunktį). Pareikštis NoC-NC leidžia internete taip paženklintą objektą aptikusiam asmeniui atlikti bet kokius veiksmus, neribotai naudoti objektą visais norimais būdais, išskyrus naudojimą komerciniais tikslais. Jei sutartyje su privačiojo sektoriaus įmone nustatytu laikotarpiu koks nors naudotojas norėtų panaudoti objektą komerciniais tikslais, jis dėl naudojimo sąlygų turėtų susitarti su atminties

institucijos partnere – privačia įstaiga. Išsamiau pareikštis NoC-NC naudojimas aptariamasis Ženkl. metodikos 6.3.2. skyriuje.

46.3. **NoC-OKLR** (angl. *No Copyright – Other Known Legal Restrictions*). Ši „Europeanos“ pareikštis nurodo, kad galiojančių objekto autorių / gretutinių turtinių teisių nėra, tačiau yra kitų teisinių apribojimų, ribojančių SKP turinio naudojimo galimybes. Pareikštis taikoma, kai norimas ženklinti objektas yra viešojoje srityje, bet egzistuoja kitos įstatyminės nuostatos, ribojančios jo naudojimą. „Europeanos“ pareikščių naudojimo principai reikalauja, kad institucija, naudodama šią pareikštį, pateiktų ir interaktyvią nuorodą į interneto puslapį, kuriame detaliau paaiškinami objektą laisvai naudoti trukdantys apribojimai (pavyzdžiui, tai galėtų būti nuoroda į konkretų teisės aktą, į tokio ribojimo aprašymą ar kt.). NoC-OKLR pareikštis palieka naudotoją tam tikroje nežinomybėje, nes, nors jis ir yra informuojamas, kad susidūrė su viešosios srities objektu, vis dėlto bet koks objekto naudojimas internete jį radusio asmens nuožiūra nėra galimas. Dėl tam tikrų egzistuojančių teisinių kliūčių bet kokiam jo naudojimui ar kuriam nors konkrečiam jo panaudojimo būdui gali būti reikalingi papildomi sutikimai arba toks naudojimas iš viso nebus galimas. Išsamiau pareikštis NoC-OKLR naudojimas aptariamasis Ženkl. metodikos 6.3.3. skyriuje.

46.4. **CC0 (atidavimo viešajai sričiai žyma)**. Ši žyma yra *Creative Commons* sukurtas ženklavimo būdas, kuriuo ženklintojas pareiškia, kad atsisako visų autoriaus teisių į internete paskelbtą objektą ir atiduoda jį viešajai sričiai. CC0 turėtų taikyti pats SKP turinio autorius, kadangi šis ženklavimas nurodo, jog atsisakoma visų autoriaus teisių (tiek turtinių, tiek neturtinių)⁸. CC0 paženklinatą turinį galima neribotai naudoti taip, kaip naudotojas mano esant reikalinga, pavyzdžiui, kopijuoti, daryti pakeitimus, kurti išvestinius kūrinius, naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais be jokių papildomų sąlygų. CC0 rekomenduotina taikyti pačios institucijos kuriamam turiniui (SKP turinio metaduomenims, aprašams ir kt.). Esminis žymos CC0 skirtumas nuo žymos PD yra tai, kad PD žyma ženklavimo SKP turinio autorių turtinių teisių apsaugos terminas yra pasibaigęs arba objektas apskritai nėra laikomas kūriniu, tuo tarpu CC0 nurodo autoriaus valią atsisakyti visų teisių, kurių apsaugos terminas dar nėra baigęs galioti. Išsamiau žymos CC0 naudojimas aptariamasis Ženkl. metodikos 6.3.4. skyriuje.

47. Tais atvejais, kai autorių / gretutinių turtinių teisių apsaugos terminas dar nėra pasibaigęs, tačiau SKP turinį leidžiama naudoti nustatytomis sąlygomis, rekomenduojama taikyti *Creative Commons* licencijas:

47.1. **CC BY**. Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę. CC BY suteikia naudotojui daugiausiai teisių iš visų *Creative Commons* licencijų. Taip paženklinatus objektus leidžiama neribotai naudoti, įskaitant ir galimybę kopijuoti, modifikuoti. Naudotojas, pasinaudojęs CC BY ženklintu objektu, taip pat paviešinęs jį kitur (tiek internete, tiek ne elektroninėje erdvėje), sukūręs išvestinį kūrinį, privalo nurodyti pradinio kūrinio autorių (-ius) ar atlikėją (-us) ir tai, ar buvo atliktos modifikacijos. CC BY muziejai gali taikyti tais atvejais, kai institucija yra sutartimi perėmusi visas kūrinio išimtinės turtines teises, kurių apsaugos terminas dar nėra pasibaigęs. Išsamiau licencijos CC BY naudojimas aptariamasis Ženkl. metodikos 6.3.5. skyriuje.

47.2. **CC BY-SA**. Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę ir dalintis išvestiniais kūrinių. Naudotojas, pasinaudojęs CC BY-SA paženklinatu objektu, taip pat paviešinęs jį kitur (tiek internete, tiek ne elektroninėje erdvėje), sukūręs išvestinį kūrinį, privalo nurodyti pradinio kūrinio autorių (-ius) ar atlikėją (-us) ir tai, ar buvo atliktos modifikacijos. Be to naudotojas įsipareigoja tokius išvestinius kūrinius viešinti analogiškais sąlygomis, tai yra suteikdamas interneto bendruomenės nariams ir kitiems šio turinio vartotojams tokias pat teises į išvestinį kūrinį, kokias pats gavo į pradinį kūrinį. Kitaip tariant, išvestinis kūrinys taip pat privalo būti ženklinamas CC BY-SA. CC BY-SA muziejai gali taikyti tada, kai institucija yra sutartimi perėmusi visas kūrinio išimtinės turtines teises, kurių apsaugos terminas dar nėra pasibaigęs, tačiau sutartis su teises perdavusiu subjektu reikalauja (arba pati institucija pageidauja), kad SKP turinio apyvartai internete skatinti, kuriant išvestinius

kūrinius, išvestiniai objektai būtų platinami analogiškais sąlygomis. Išsamiau licencijos CC BY-SA naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.6. skyriuje.

47.3. **CC BY-ND.** Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę ir draudžianti naudojantis paženklintu objektu kurti išvestinius kūrinius. CC BY-ND paženklintus objektus visuomenės nariai gali kopijuoti, padaryti viešai prieinamus kompiuterių tinklais, taip pat ir internete, viešai rodyti, naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais. Tačiau taip paženklintą SKP turinį draudžiama modifikuoti: adaptuoti, aranžuoti, kurti jo pagrindu kitus kūrinius, sinchronizuoti laiko atžvilgiu su judančiu vaizdu (angl. *synching*), išversti į kitą kalbą, papildyti ar panaudoti elementus, redaguoti, karpyti, pildyti ar atlikti kitus pakeitimus. CC BY-ND muziejai gali taikyti tik tada, kai tebegalioja kūrinio autorių ar teisės, o sutartis su autorių ar gretutinių teisių subjektu, iš kurio buvo perimtos turtinės teisės, draudžia išvestinius kūrinius. Jei tokio sutartinio apribojimo ar pagrįsto institucijos intereso nėra, riboti interneto bendruomenės galimybes kurti išvestinius kūrinius nerekomenduotina – tokiu atveju geriau pasirinkti mažiau ribojančias licencijas CC BY (žr. Tvarkos papunktį 47.1.) arba CC BY-SA (žr. Tvarkos papunktį 47.2.). Išsamiau licencijos CC BY-ND naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.7. skyriuje.

47.4. **CC BY-NC.** Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę ir draudžianti taip paženklintą objektą naudoti bet kokiais komerciniais tikslais. CC BY-NC paženklintus objektus visuomenės nariai gali nekomerciniais tikslais laisvai naudoti, taip, kaip mano esant reikalinga, taip pat ir kopijuoti, modifikuoti, kurti išvestinius kūrinius ir kt. Tačiau tokį SKP turinį draudžiama naudoti komercinei veiklai, norint užsidirbti ar kitaip prisidėti prie komercinės vertės kūrimo. Naudotojas, norėdamas panaudoti CC BY-NC paženklintą objektą komerciniais tikslais, turi susisiekti su muziejumi ir atskirai derėtis dėl komercinio naudojimo sąlygų. CC BY-NC licenciją muziejai gali taikyti tais atvejais, kai tebegalioja kūrinio autorių / gretutinės turtinės teisės, o komercinį SKP turinio naudojimą draudžia arba sutartis su autorių / gretutinių teisių subjektu, iš kurio buvo perimtos turtinės teisės, arba kiti institucijos sutartiniai įsipareigojimai. Išsamiau licencijos CC BY-NC naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.8. skyriuje.

47.5. **CC BY-NC-SA.** Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę, draudžianti paženklintą objektą naudoti bet kokiais komerciniais tikslais ir reikalaujanti dalintis išvestiniais kūrinių. CC BY-NC-SA paženklintus objektus visuomenės nariai gali nekomerciniais tikslais laisvai naudoti, kaip mano esant reikalinga, taip pat ir kopijuoti, modifikuoti, kurti išvestinius kūrinius ir kt. Asmuo, pasinaudojęs CC BY-NC-SA ženklintu objektu, taip pat paviešinęs jį kitur (tiek internete, tiek ne elektroninėje erdvėje), sukūręs išvestinį kūrinį, privalo nurodyti pradinio kūrinio autorių (-ius) ar atlikėją (-us) ir tai, ar buvo atliktos modifikacijos. Naudotojas taip pat įsipareigoja tokius išvestinius kūrinius viešinti analogiškais sąlygomis, tai yra suteikdamas interneto bendruomenės nariams ir kitiems naudotojams tokias pat teises į išvestinį kūrinį, kokias pats gavo į pradinį kūrinį. Kitaip tariant, išvestinis kūrinys taip pat privalo būti ženklinamas CC BY-NC-SA. Tačiau tokį SKP turinį draudžiama naudoti komercinei veiklai, norint užsidirbti ar kitaip prisidėti prie komercinės vertės kūrimo. Naudotojas norėdamas panaudoti CC BY-NC-SA paženklintą objektą komerciniais tikslais, turi susisiekti su muziejumi ir atskirai derėtis dėl komercinio naudojimo sąlygų. CC BY-NC-SA licenciją muziejai gali taikyti tais atvejais, kai tebegalioja kūrinio autorių / gretutinės turtinės teisės, o komercinį SKP turinio naudojimą draudžia ir dalinimąsi išvestiniais kūrinių įpareigoja arba sutartis su autorių / gretutinių teisių subjektu, iš kurio buvo perimtos turtinės teisės, arba kiti institucijos sutartiniai įsipareigojimai. Išsamiau licencijos CC BY-NC-SA naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.9. skyriuje.

47.6. **CC BY-NC-ND.** Tai licencija, reikalaujanti nurodyti kūrinio autorystę, draudžianti paženklintą objektą naudoti bet kokiais komerciniais tikslais ir draudžianti, pasinaudojus paženklintu objektu, kurti išvestinius kūrinius. CC BY-NC-ND paženklintus objektus visuomenės nariai nekomerciniais tikslais gali naudoti taip, kaip mano esant reikalinga, nmodifikuodami jų ir nekurdami išvestinių kūrinių. Tokį SKP turinį draudžiama naudoti komercinei veiklai, norint užsidirbti ar kitaip prisidėti prie komercinės vertės kūrimo. Taip

paženklintus objektus draudžiama modifikuoti: adaptuoti, aranžuoti, kurti jų pagrindu kitus kūrinius, sinchronizuoti laiko atžvilgiu su judančiu vaizdu (angl. *synching*), išversti į kitą kalbą, papildyti ar panaudoti elementus, redaguoti, karchyti, pildyti ar atlikti kitus pakeitimus. Naudotojas, norėdamas panaudoti CC BY-NC-ND paženklintą objektą komerciniais tikslais arba atlikti jo modifikacijas (net ir skirtas nekomercinei veiklai), turi susisiekti su muziejumi ir atskirai derėtis dėl komercinio naudojimo ar modifikavimo sąlygų. CC BY-NC-ND licenciją muziejai gali taikyti tais atvejais, kai tebegalioja kūrinio autorių / gretutinės turtinės teisės, o komercinį SKP turinio naudojimą ir išvestinių kūrinių kūrimą draudžia arba sutartis su autorių / gretutinių teisių subjektu, iš kurio buvo perimtos turtinės teisės, arba kiti institucijos sutartiniai įsipareigojimai. Išsamiau licencijos CC BY-NC-ND naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.10. skyriuje.

48. Tais atvejais, kai SKP turinio naudojimą griežtai riboja galiojančios autorių / gretutinės turtinės teisės, rekomenduotina taikyti šias „Europeanos“ teisių pareikštis:

48.1. **InC** (angl. *In Copyright*; liet. autorių turtinės teisės saugomos). Ši „Europeanos“ teisių pareikštis nurodo, kad kūrinio autorių / gretutinės turtinės teisės tebegalioja ir yra tokios, kaip jas numato reguliuojantis įstatymas. Su InC paženklintu SKP turiniu naudotojas gali tik susipažinti, jį analizuoti (skaityti, klausyti, peržiūrėti), bet teisėtai negali kopijuoti, daryti pakeitimų, kurti išvestinių kūrinių bei kaip nors kitaip naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais. Norėdamas panaudoti InC paženklintą objektą kaip nors kitaip, naudotojas turi tiesiogiai susisiekti su teisių turėtoju ir atskirai su juo derėtis dėl naudojimo sąlygų. Muziejai InC turi taikyti tais atvejais, kai tebegalioja kūrinio autorių ar gretutinės turtinės teisės, o sutartis su autorių / gretutinių teisių subjektu sudaro galimybę tik skaitmeninti objektą ir padaryti jį viešai prieinamą kompiuterių tinklais, taip pat ir internete. Jei teisių subjekto ir atminties institucijos sutartis suteikia ir kitų teisių (ne tik skaitmeninti ir skelbti kompiuterių tinklais, taip pat ir internete), tai, kiek įmanoma, turėtų atspindėti objekto ženklinimas, pagal galimybes pasirenkant ne InC pareikštį, o vieną iš *Creative Commons* licencijų (žr. Tvarkos 47.1.–47.6. papunktčius). Išsamiau pareikšties InC naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.11. skyriuje.

48.2. **InC-EDU** (angl. *In Copyright – Educational Use Permitted*). Ši „Europeanos“ teisių pareikštis nurodo, kūrinio autorių ar gretutinės turtinės teisės tebegalioja, tačiau objektą leidžiama naudoti edukaciniais tikslais. InC-EDU paženklintą SKP turinį naudotojas edukaciniais (mokslo, mokymo, mokymosi, mokslinių tyrimų) tikslais gali laisvai ir neribotai naudoti, kaip mano esant reikalinga, įskaitant ir kopijavimą, skelbimą, rodymą, modifikavimą ir išvestinių kūrinių kūrimą. Norėdamas panaudoti InC-EDU paženklintą objektą ne edukaciniais tikslais, naudotojas turi tiesiogiai susisiekti su teisių turėtoju ir atskirai derėtis dėl naudojimo sąlygų. Muziejai turėtų taikyti InC-EDU tais atvejais, kai tebegalioja kūrinio autorių / gretutinės turtinės teisės, o sutartis su autorių / gretutinių teisių subjektu sudaro galimybę objektą skaitmeninti ir padaryti prieinamą naudojimui internete bei kitomis priemonėmis tik edukaciniais tikslais (žr. Tvarkos 45.5. papunktį). Išsamiau pareikšties InC-EDU naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.12. skyriuje.

48.3. **InC-EU-OW** (angl. *In Copyright – EU Orphan Work*). Ši „Europeanos“ teisių pareikštis nurodo, kad kūrinio turtinės autorių / gretutinės teisės tebegalioja, tačiau turtinių teisių turėtojai nėra nustatyti. Šia pareikštimi žymimi tik tie kūriniai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka buvo pripažinti „kūriniais našlaičiais“ (žr. Tvarkos 23 ir 37 punktus). Su InC-EU-OW paženklintu SKP turiniu naudotojas gali susipažinti, jį analizuoti (skaityti, klausyti, peržiūrėti), tačiau daugiau teisėtai jokių kitų veiksmų atlikti negali – draudžiama kopijuoti, daryti pakeitimus, kurti išvestinius kūrinius, kitaip panaudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais. Jei ateityje autorių ar gretutinių turtinių teisių turėtojas atsirastų ir teisės aktų nustatyta tvarka pareikštų savo teises į kūrinių, tada ženklinimą ir, priklausomai nuo susitarimo su tokiu teisių turėtoju, SKP objekto naudojimą reikėtų pakoreguoti. Išsamiau pareikšties InC-EU-OW naudojimas aptariamas Ženkl. metodikos 6.3.13. skyriuje.

49. Visas muziejų SKP turinio ženklinimui rekomenduojamas *Creative Commons* licencijų, žymų ir „Europeanos“ teisių pareikščių asortimentas pateikiamas Tvarkos 1 priede.

¹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo suvestinė redakcija (nuo 2017-08-01): <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.551F0CDE5B64/ASjOmwJBnm>.

² Lietuvos Respublikos civilinio kodekso suvestinė redakcija (nuo 2017-07-01): <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.107687/cchyPZsoLp>.

³ Suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros paveldo turinio naudojimo teisių priskyrimo bei ženklavimo metodika ir rekomendacijos: http://www.lnb.lt/media/public/documents/Ženkl.metodika_ir_rekomendacijos.pdf.

⁴ Rights statements guidelines: <http://pro.europeana.eu/share-your-data/rights-statement-guidelines>.

⁵ Punktas taikomas tik tų kūrinių ir gretutinių teisių objektų atžvilgiu, kurie išleisti ar kitaip viešai paskelbti po šio įstatymo pakeitimo įsigaliojimo, tai yra po 2011 m. gruodžio 21 d.

⁶ Lietuvos autorių teisių gynimo ir kolektyvinio administravimo asociacija.

⁷ Lietuvos gretutinių teisių gynimo ir administravimo asociacija.

⁸ Lietuvoje galiojantis teisinis reglamentavimas neleidžia įgyvendinti žymos CC0 sąlygų visa apimtimi. Taip yra dėl to, kad LR ATGTĮ nustato, kad neturtinės autoriaus teisės negali būti perduotos, todėl bet kokie susitarimai dėl neturtinių teisių perdavimo negalioja. Todėl, nors ženklindamas savo turinį žyma CC0 autorius pareiškia, kad sutinka, jog nebūtų nurodoma jo autorystė, interneto bendruomenė paprastai laikosi nerašyto garbės kodekso ir autorystę, jei tik įmanoma, nurodo.

MUZIEJŲ SKAITMENINIO TURINIO ŽENKLINIMUI REKOMENDUOJAMOS STANDARTIZUOTOS LICENCIJOS, ŽYMAS IR PAREIKŠTYS

KAI AUTORIŲ TEISĖS NEGALIOJA

Ženklavimo simbolis: PD
Pavadinimas (angl.): *Public Domain*
Vertimas (liet.): Viešoji sritis

- Viešosios srities žyma.
- Autorių / gretutinių turtinių teisių galiojimo terminas yra pasibaigęs arba objektas teisiškai nėra laikomas kūrinium.
- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas.

Nuoroda į visą žymos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/deed.lt>.

Ženklavimo simbolis: NoC-NC
Pavadinimas (angl.): *No Copyright – Non-Commercial*
Vertimas (liet.): Autorių / gretutinės turtinės teisės negalioja –

nekomercinis naudojimas

- Teisių pareikštis.
- Galiojančių objekto autorių / gretutinių turtinių teisių nėra.
- Leidžiamas turinio neribotas naudojimas tik nekomerciniais tikslais.
- Taikoma, jei yra sutartinių įsipareigojimų, draudžiančių komercinį panaudojimą.

Nuoroda į visą pareikšties sąlygų tekstą: <http://rightsstatements.org/vocab/NoC-NC/1.0/>.

Ženklavimo simbolis: NoC-OKLR
Pavadinimas (angl.): *No Copyright – Other Known Legal Restrictions*
Vertimas (liet.): Autorių / gretutinės turtinės teisės negalioja – yra kitų

teisinių apribojimų

- Teisių pareikštis.
- Galiojančių objekto autorių / gretutinių turtinių teisių nėra.
- Yra kitų teisinių apribojimų, draudžiančių neribotą naudojimą (būtina pateikti nuorodą į konkretų dokumentą).
- Atsižvelgiant į teises kliūtis, turinio panaudojimui konkrečiais būdais gali būti reikalingi papildomi sutikimai arba naudojimas iš viso nėra galimas.

Nuoroda į visą pareikšties sąlygų tekstą: <http://rightsstatements.org/vocab/NoC-OKLR/1.0/>.

**PUBLIC
DOMAIN**

Ženklinio simbolis: CC0

Pavadinimas (angl.): CC zero

Vertimas (liet.): CC nulis

- Atidavimo viešajai sričiai žyma.
 - Gali taikyti tik turinio autorius.
 - Atsisakoma visų autorių / gretutinių teisių į objektą.
 - Leidžiamas neribotas turinio naudojimas.
 - Rekomenduojama taikyti muziejų kuriamam turiniui – skaitmeninio kultūros paveldo turinio metaduomenims, aprašams ir kt.
- Nuoroda į visą žymos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/deed.lt>.

KAI SKAITMENINIO TURINIO NAUDOJIMAS LEIDŽIAMAS TAM TIKROMIS SĄLYGOMIS

BY

Ženklinio simbolis: CC BY

Pavadinimas (angl.): CC BY

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas

- *Creative Commons* licencija.
- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas.
- Naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją bei nurodyti, ar yra padaryta pakeitimų.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.lt>.

BY

SA

Ženklinio simbolis: CC BY-SA

Pavadinimas (angl.): CC BY-Share Alike

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas – Analogiškas platinimas

- *Creative Commons* licencija.
- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas.
- Naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją bei nurodyti, ar yra padaryta pakeitimų.
- Sukūręs išvestinį kūrinių naudotojas privalo jį platinti analogiškais sąlygomis.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.lt>.

BY

ND

Ženklinio simbolis: CC BY-ND

Pavadinimas (angl.): CC BY-No Derivatives

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas – Jokių išvestinių darbų

- *Creative Commons* licencija.
- Leidžiamas turinio naudojimas neatliekant modifikacijų.
- Dalindamasis kūriniu naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.lt>.

BY

NC

Ženklinio simbolis: CC BY-NC

Pavadinimas (angl.): CC BY-Non-Commercial

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas – Nekomercinis platinimas

- *Creative Commons* licencija.
- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas tik nekomerciniais tikslais.
- Naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją bei nurodyti, ar yra padaryta pakeitimų.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.lt>.

Ženklinio simbolis: CC BY-NC-SA

Pavadinimas (angl.): CC BY-Non-Commercial-Share Alike

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas – Nekomercinis platinimas – Analogiškas platinimas

Creative Commons licencija.

- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas tik nekomerciniais tikslais.
- Naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją bei nurodyti, ar yra padaryta pakeitimų.
- Sukūręs išvestinį kūrinių naudotojas privalo jį platinti analogiškais sąlygomis.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.lt>.

Ženklinio simbolis: CC BY-NC-ND

Pavadinimas (angl.): CC BY- Non-Commercial-No Derivatives

Vertimas (liet.): CC Priskyrimas – Nekomercinis platinimas – Jokių išvestinių darbų

Creative Commons licencija.

- Leidžiamas turinio naudojimas tik nekomerciniais tikslais ir neatliekant modifikacijų.
- Dalindamasis kūriniu naudotojas privalo nurodyti autorystę, įdėti nuorodą į licenciją.

Nuoroda į visą licencijos sąlygų tekstą: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.lt>.

KAI SKAITMENINIO TURINIO NAUDOJIMAS GRIEŽTAI RIBOJAMAS GALIOJANČIŲ AUTORIŲ / GRETUTINIŲ TURTINIŲ TEISIŲ

Ženklinio simbolis: InC

Pavadinimas (angl.): *In Copyright*

Vertimas (liet.): Autorių / gretutinės turtinės teisės galioja

- Teisių pareikštis.
- Autorių / gretutinės turtinės teisės tebegalioja.
- Leidžiama susipažinti su objektu, jį analizuoti.
- Draudžiama turinį kopijuoti, kurti išvestinių kūrinių, jį modifikuoti ar kitaip panaudoti.

Nuoroda į visą pareikšties sąlygų tekstą: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>.

Ženklinio simbolis: InC-EDU

Pavadinimas (angl.): *In Copyright – Educational Use Permitted*

Vertimas (liet.): Autorių / gretutinės turtinės teisės galioja – leidžiama

naudoti edukaciniais tikslais

- Teisių pareikštis.
- Autorių / gretutinės turtinės teisės tebegalioja.
- Leidžiamas neribotas turinio naudojimas tik edukaciniais (mokslo, mokymo, mokymosi, mokslinių tyrimų) tikslais.

Nuoroda į visą pareikšties sąlygų tekstą: <http://rightsstatements.org/vocab/InC-EDU/1.0/>.

Ženklinio simbolis: InC-EU-OW

Pavadinimas (angl.): *In Copyright – EU Orphan Work*

Vertimas (liet.): Autorių – gretutinės turinės teisės galioja; ES „kūrinys našlaitis“

- Teisių pareikštis.
- Autorių / gretutinės turinės teisės tebegalioja, tačiau turtinių teisių turėtojai nėra nustatyti.
- Leidžiama susipažinti su objektu, jį analizuoti.
- Draudžiama turinį kopijuoti, kurti išvestinių kūrinių, jį modifikuoti ar kitaip panaudoti.

Nuoroda į visą pareikšties sąlygų tekstą: <http://rightsstatements.org/vocab/InC-OW-EU/1.0/>.